

Omer Mušić

MEDŽMUA MULA MUHAMEDA MESTVICE S POSEBNIM OSVRTOM NA POPIS HADŽIJA

Orijentalni institut u Sarajevu posjeduje medžmu-u br. M. T. 1248/821), koja je autograf Mula-Muhameda Mestvice, zvanog Vrcanija.¹⁾ Rukopis medžmue ima 126 nepaginiranih listova, veličine je 29,5 x 14 cm, papir bijel i plavkast, pismo najzajenično nesh, talik i rika, povez od mekog papira. Na listu 1 je bilješka: Pročitao sam od početka do kraja ja siromah Mula-Muhamed, sin hadži-Ahmeda Sumbul, imama u Sarajevu, katib u mehkemi u Zvorniku, 1245. godine u ramazanu (februar 1830). Ispod ovog teksta je bilješka: sluga časnog šeriatu Muhamed Naziv Vrcani, sin hadži-Ahmeda Sumbul-imama, sina Mustafe, sina Oručā, sina Nezira, sina Halila, sina Osmana, Kapudžije, rodod Budimlija.

Sadržaj medžmue je kao i obično raznolik: na listovima 1-59 rječnik arapsko-turski od Firište-ogli Abdullatifa, rječnik perzijsko-turski i arapsko-turski od nenaznačenih autora. Na listovima 60 do kraja 126 je uputstvo za sastavljanje službenih i privatnih pisama (inša'a mergub) s uzorcima pojedinih vrsta pisama. Posebno na pojedinim listovima se nalazi: na 66. listu je spisak bosanskih valija od 1067. do 1207. (1656—1792), na 88. listu je prepis potvrde o primitku plata pješadije i konjanika u zvorničkoj tvrđavi za 1228. māli godinu (1813), na 98. listu je popis hadžija iz Sarajeva za 1287. hidžri-godinu (1870—1871). Na 99. i 100. listu je prepis dviju potvrda (temessuk) o sakupljenoj džizji u zvorničkoj livi za 1201. (1786—87) godinu a koja je iznosila 2100 groša i za 1212. (1797—98) godinu 380 groša. Na listu 106—107 je prepis dviju izvjava o oslobođenju robinje Mahbube i roba Omera (datum 1227. H. — 1812). Na listovima 112. do 115. su popisi hadžija iz godina 1281. do 1286. (1865 do 1870). Iz bilješke na prvom listu. i sadržaja ovog rukopisa, vidi se da je ovo autograf Muhameda Nazif-efendije Mestvice, zvanog Vrcanija iz Sarajeva.

1) Rize ef. Muderizović, Biografija Mule Mestvice i korespondencija Murad-Kapetana Gradašćevića iz 1818—1819. god. Separatni otisak iz "Glasnika Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini", XLIV, 1932,2, str. 69—84.

U medžmui, kako je već rečeno, nalazi se popis hadžija iz Sarajeva od 1281. do 1287. hidžretske godine.²⁾ Popis je napisao nepoznati pisar nevjesticom rukopisom po praznim listovima Mestvičine medžmue iz njegove smrti. Popis je interesantan po podacima koje nam pruža o broju hadžija, imenima hadžija i onih koji su jedamput ili više puta obavljali tu islamsku dužnost. Nekoliko imena hadžija je nečitko napisano.^{2a)} Podaci su u poređenju s podacima Mula-Mustafe Bašeskije oskudni.³⁾ Prezime- na su raznoliko pisana, neka su pisana s turskim sufiksom "zade" ili "ogli"⁴⁾, druga su pisana s nastavkom "ić" ili "ović" a neka nemaju nikakva nastavka. Uz imena je stavljaio ponegdje riječ "aga" a većinom bez te oznake. Pred ime ili iza imena svakog hadžije stavljen je riječ: arapski "binnefs"⁵⁾ ili turski "kendi malile"⁶⁾ što znači da je dotični hadžija obavio hadž kao svoju osobnu dužnost. Kod ostalih hadžija stavljen je turski izraz "bedel-ile" ili arapski "bedelen"⁷⁾ što znači da je hadž obavljen za drugu osobu, ali njenim imetkom. Mjestimično je napisano i ime osobe za koju se obavlja hadž; većinom nema te oznake. Uz ime nekoliko hadžija iz 1281. i 1282. godine stavljen je riječ "fevt"⁸⁾ što znači da je taj hadžija umro, uz tu riječ stavljen je i ime mjesta gdje je umro. Za ostale godine (1283—1287) nema podataka o umrlima, što upućuje da tih godina nije niko umro. Smrt 9 hadžija u Mekki godine 1281. upućuje na mogućnost zarazne bolesti te godine.

Odnos hadžija "binnefs" i hadžija "bedel" po pojedinim godinama prikazan je ovako:

Godina	Hadžije		Svega	Umrli
	Binnefs	Bedel		
1281. (1864—65)	17	8	25	9
1282. (1865—66)	12	6	18	1
1283. (1866—67)	19	11	30	—
1284. (1867—68)	8	15	23	—
1285. (1868—69)	4	5	9	—
1286. (1869—70)	15	14	29	—
1287. (1870—71)	10	4	14	—
Ukupno:	85	63	148	10

-
- 2) Godina 1281. H. traje od 6.VI 1864. do 26.V 1865., Bajram je 6.V
 " 1282. H. traje od 27.V 1865. do 15.V 1866., Bajram je 26.IV
 " 1283. H. traje od 16.V 1866. do 4.V 1867., Bajram je 15.IV
 " 1284. H. traje od 5.V 1867. do 23.IV 1868., Bajram je 3.IV
 " 1285. H. traje od 24.IV 1868. do 12.IV 1869., Bajram je 24.III
 " 1286. H. traje od 13.IV 1869. do 2.IV 1870., Bajram je 13.III
 " 1287. H. traje od 3.IV 1870. do 22.III 1871., Bajram je 3.III

2a) Nečitljiva imena su označena tačkicama (...)

3) Mula Mustafa Bašeskija, sarajevski kroničar, dao je u svojoj Kronici zanimljive i dragocjene podatke o sarajevskim hadžijama za period od 50 godina (od 1757. do 1803. god) Mehmed Mujezinović, Sarajevske hadžije druge polovine XVIII vijeka, Glasnik VIS-a, godina XXVII/1964., broj 1—9 str.

4) "Zade" znači rođen, particip pasivni od perzijskog glagola zaden, ogul znači sin,

5) "Binnefs" znači osobno, lično

6) "Kendi malile" znači svojim imetkom

7) "Bedelile—bedelen" znači zamjenom — zamjenjujući

8) "Fevt" znači umrijeti, nestati

Svih 10 umrlih su hadžije-binnefs. U Mekki je umrlo 9 a u Medini 1 hadžija. Nedostatak popisa je to što nije označen dan polaska i povratka hadžija, iako je to uvijek bio, kao i danas, poseban događaj među muslimanima svakog mjesta. Ni put odlaska i povratka nije označen, smrt dvojice hadžija u Sjenici i Solunu upućuje da je put bio preko Sredozemnog mora. Iznad popisa hadžija za svaku godinu stoji naslov, da je to "spisak hadžija koji su krenuli na put u Hidžaz".

Popis po godinama s naslovom glasi:

سر ای ہوسنه اہالیسندن ۸۱ تاریخندہ جانبہجازہ بالنفس
وکرکیدلا عزیزیت آیدن حجاج مسلمین بروجہ زیر قید شد

1) "Hadžije—muslimani, stanovnici Sarajeva, koji su "binnefs" ili "bedelen", krenuli prema Hidžazu (12) 81. godine su navedeni kako slijedi":⁹⁾

1. Binnefs, Kestendži hadži Husejn, umro u Sjenici,
2. Ramić hadži Muhamed-aga, umro u Mekki,
3. Gacko hadži Hasan, sandžaktar, umro u Mekki,
4. Arnaut hadži Halil, umro u Selaniku,
5. Tutundži-kethodasi^{9a)} hadži Abdullah,
6. Bičakdži hadži Ibrahim,
7. Kujumdži hadži Hamid, umro u Mekki,
8. Binnefs, Džinović hadži Abdi,
9. Zvonar hadži Ibrahim,
10. Kabadagi hadži Muhammed, umro u Mekki,
11. Samsari hadži Šakir, umro u blizini Medine,
12. Samsari hadži Ibrahim,
13. Turbić hadži Avdi,
14. Grđo hadži Ahmed,
15. Tutundži... hadži Mustafa,
16. ... hadži Hasan, umro u Mekki,
17. Semiz-zade hadži Muhammed, umro u Mekki
18. Bedelen, Salata hadži Salih
19. Trampa hadži Hafiz,
20. Parali hadži Mulo,
21. Lojo hadži Salih¹⁰⁾
22. Pita hadži Jašar,
23. Kazzaz hadži Abdi,
24. Hadži-Fettah-ogli hadži Sadullah,
25. Halladž hadži Abdi

S v e g a : 25

9) Muhammed Enveri Kadić u svojoj Kronici — knjiga XXVI str. 63 — navodi poimenično spisak hadžija "binnefs" za 1281. H. godinu i kaže da su hadžije te godine pošle na hadž prije ramazana. Imena bedel-hadžija nije spomenuo nego je rekao da ih je bilo 8.

9a) Čehaja — starješina esnafa duhandžija.

10) Lojo hadži-Salih (Vilajetović) rođen u Sarajevu 1834. godine, sudjelovao je u dizanju ustanka protiv Švabe 1878. godine. Nakon okupacije Bosne uhvaćen je, osuđen na 5 godina zatvora i nakon izdržane kazne odselio s porodicom u Hidžaz gdje je umro 2887. godine (Hamdija Kreševljaković, Sarajevo u doba okupacije 1878. godine, Sarajevo, 1937., str. 104—113).

۸۲ تاریخنده سرای اهلایسندن جانب حجازه
بالنفس وکرك بدلا عزیمت بیورمشر بر وجه زیر

قید شد

II) "Stanovnici Sarajeva koji su "binnefs" ili "bedelen" krenuli prema Hidžazu 1282. godine su navedeni kako slijedi"¹¹⁾

1. Binnefs Hamamdži-zade hadži Nuri,
2. Hadži-zade hadži Muhammed,
3. Kislak-zade hadži Salih,
4. Ekmić-zade hadži Salih,
5. Bedelen, Selim-Alemdar-zade hadži Muhammed,
6. Sarić hadži Mustafa,
7. Bakkal hadži Adem,
8. Binnefs Kazandži hadži Rašid,
9. Tojsuz-ogli hadži ...,
10. Binnefs Sarač Prelo hadži Abdi, umro u Mekki,
11. Kolar (tekrar) Hadži Ibrahim,
12. Bedelen, Lojo Hadži Salih,
13. Šejh Lutfullah Šejh-Hafiz Vejsil-efendi, za Fadil-pašinu sestru Ajiše hanumu je krenuo,
14. Bedelen, Stupar hadži-Abdullah¹²⁾ za ... Mulagu je otputovao
15. Binnefs, Lazogli hadži-Ibrahim-aga,
16. Galović hadži-Ali, bakkal,
17. Krpo-ogli hadži Mustafa,
18. Bakkal ... hadži Agan

S v e g a : 18

۸۳ سنه ده مدینه سرای اهلایسندن کندی مالیه جانب
حجازه عزیمت ایدنلر حجاج

III) "Hadžije stanovnici Sarajeva koji su svojim imetkom krenuli prema Hidžazu (12)83. godine":

1. Binnefs, Tutundži hadži-Muharem,
2. Kesri-zade hadži-Edhem,¹³⁾
3. Puhalo-zade hadži-Abdi-aga,
4. Puhalo-zade hadži-Salih-aga,
5. Haseki-zade hadži Mustafa-aga,

11) M. E. Kadić, Kronika XXVI/66, donosi imena hadžija "binnefs" koji su prije ramazana 1282. godine krenuli na hadž preko Selanika. Ni u ovom popisu nema imena bedel-hadžija.

12) Šejh hadži-Abdullah efendija Stupar, muallim i muršid u Nakšibendijskom tarikatu, umro je 1311/1893. godine. Ukopan je u Sarajevu na Pajama uz džamiju Hitri Sulejman. Pred njim je u čio merhum šejh-Sejfuddin-Fehmi Kemura, koji mu je napisao kronogram smrti u stihu. (Mehmed Mujezinović, Šejh-Sejfuddin-Fehmi-efendije Kemura kao epigrafičar, Glasnik VIS-a IX/1958, broj 6-8 str.).

13) Česrija hadži-Edhem-aga poginuo na Bakijama u borbi protiv Švabe 1878. godine i ondje pokopan. (H. Kreševljaković, Sarajevo u doba okupacije 1878. g., str. 115).

6. Gačanin hadži-Arif-aga,
7. Tomrukđži hadži-Ali,
8. Mur-zade hadž-Agija,¹⁴⁾
9. Bedelen, Salata hadži-Salih za kćer Jenipazarlije,
10. Pita hadži-Bekir za Voščara Salih-agu,
11. Nakkaš hadži-Muhammed,
12. Kazaz hadži-Abdi, za ženu Talir-zadea,
13. Tuzlo-zade hadži-Ahmed za Saburu,
14. Binnefs, Kujumdži hadži-Abdi,
15. Agić hadži-Ahmed-aga,
16. Šejh hadži ... za hadži-Bekir-ogli Saliha,
17. Binnefs, Hadžiabdagić hadži-Muhammed-aga,
18. Bedelen, Kumbar hadži-Mustafa, za Topal-Hasana,
19. Binnefs, Sloboda hadži-Salih
20. ... hadži-Ahmed, mulazim,
21. Bedelen, Selim Alemdar-ogli hadži-Muhammed, za Hadži-Emin Abdi-agu,
22. Stupar hadži-Abdullah,
23. Binnefs, Hamzić hadži-Muhammed,
24. Ćoranbegić hadži-Muhammed,
25. Kreševljaković hadži-Salih-aga,
26. Spaho hadži-Mustafa,
27. Bedelen, Krečar hadži-Salih za hadži-Hamida,
28. Binnefs, Prepoljac hadži-Sulejman,
29. Bedelen, Tiro hadži-Abdi,
30. Šejh-hadž-Ali

٨٤ سنه ده حجازه حجاج مسلمين عزيمت بيور مشرور

IV) "(12)84. godine krenuli su u Hidžaz hadžije—muslimani"¹⁵⁾

1. Binnefs, Abadži-ogli hadži-Salih,
2. ... hadži-Mustafa,
3. Arnaut hadži-Jusuf Pejdić,¹⁶⁾
4. Jakro hadži-Ahmed,¹⁷⁾
5. Bedelen, Ćoso hadži-Mustafa za Madžarevića Muhammed-agu,
6. Hadži-Fettah-ogli hadži-Sadullah za Uzuni-zade Hafiz-Redžai-efendiju,
8. Stupar hadži-Abdi za Uzuni-zade Abdullah-efendiju,
9. Čizmedži Pita hadži-Bekir,
10. Kazzaz hadži-Abdi,
11. Lojo hadži-Salih za Biogradliju Ali-agu,
12. Binnefs, Sudžuka hadži-Abdi,
13. Kovač-zade hadži-Salih,

14) Mravović hadži-Hasan (Hadžagija), poginuo u kući na Budakovićima u borbi protiv Švabe 1878. god. (H. Kreševljaković, Sarajevo u doba okupacije 1878. god., str. 119).

15) M. E. Kadić, Kronika XXVI/113 daje nepotpune podatke za 1284. godinu.

16) M. E. Kadić piše Bejdić.

17) M. E. Kadić piše Pakro.

14. Mandžo Hadži-Mustafa,
15. Binnefs, Mufti-ogli hadži-Muharem-efendi,
16. Bedelen, Tuzlo hadži-Hafiz za Merhemi-ogli Muhammed-agu,
17. Zulfić hadži-Hafiz za hadži-Junus Ibrahim-agu,
18. Hallač hadži-Abdi za Đuvić Salih-bega,
19. Hallač hadži-Hafiz za kćer Muzaferije
20. Kumbar hadži-Mustafa za Šahbegovića Mustafu,
21. Krečar hadži-Salih za Prepoli Osman-agu,
22. hadži-Selim Brikinić za svoju majku,
23. Slino hadži-Bajram za ženu Hrasnice Hadži...

۱۵ سنه ده جانب حجازه حجاج عزيمت بيورمشر كنندو
مالیه و بدل ايله بياندر

V) "Spisak (hadžija) koji su svojim imetkom i kao bedel krenuli prema Hidžazu (12)85. godine".¹⁸⁾

1. Binnefs, Zildžić hadži-Muhammed-aga,
2. Kurevi hadži-Numan,
3. Bedelen, Salata hadži-Salih za Bakariju Muhammed-agu,
4. Zulfić hadži-Hafiz za ženu Imaretlije,
5. Stupar hadži-Abdi za Skopljaka Osman-pašu,¹⁹⁾
6. Binnefs, Tumrukči hadži-Mustafa,
7. Bedelen, Hadži-Fettah-ogli hadži-Sadi za Dženneti-zade Ali-bega,
8. Selim-Alemdar-ogli hadži-Muhammed za Kajmakabdić hadži-Muhammeda,
9. Binnefs, Samsari-ogli hadži-Jamak,

۱۶ سنه سنه سرای اهاالیسندن جانب حجازه کنندی
مالیه و بدلا عزيمت بيورمشر كنندو

VI) "Sarajlije koji su svojim imetkom i kao bedel krenuli prema Hidžazu (12)86. godine":

1. Binnefs, Mutevelli hadži Asim-beg,²⁰⁾
2. Šćeta hadži-Muhammed-aga,

18) M. E. Kadić ne daje nikakve podatke o hadžijama u godinama 1285, 1286. i 1287.

19) Osman Mahraz-paša Skopljak, sin vezira Sulejman-paše Ibrahimpašića, rođen je u Veseloj kod Bugojna. 1275. (1858) godine došao je za vezira u Bosnu. Umro je u redžepu 1277. (januar 1861. god.) na svom imanju pokraj Skoplja. (Safvet-beg Bašagić, znameniti Hrvati, Bošnjaci i Hercegovci u turskoj carevini, Zagreb 1931., str. 60).

20) Mutevelli hadži-Ahmed Asim-beg rođen je u Sarajevu 1824. god. Imenovan je mutevellijom 1856. godine. Izgradio je ono što nije bilo sagrađeno i popravljeno iza požara 1852. godine. Za njegove uprave osnovano je stalno mjesto mudževvida, osnovana muvekkithana, sagrađena zgrada za bolnicu i biblioteku, dozidana munara i sahatkula, prebojena džamija, u Tešnju kupljen jedan bostanluk i u Sarajevu više dućana i magaza. Za junaštvo u borbi protiv Crne Gore odlikovan je ordenom Medžidije V i IV stepena. U danima okupacije bio je član Narodne vlade. Nakon velikog požara Sarajeva 1879. god. gdje su stradali neki vakufski objekti, hadži-Asim-beg se bavio istim poslom oko obnavljanja vakufskih objekata kao i pri nastupu svoje mutevelijske službe. Umro je 1302/1885. godine i pokopan na Hemzarijinu greblju u Sarajevu. (Hamdija Kreševljaković, Spomenica Gazi-Husrevbegove četiristogodišnjice, Mutevelije Husrevbegova vakufa, Sarajevu, 1932, str. 135.

3. Tellal hadži-Muhammed,
4. Binnefs, Burek hadži-Ibrahim-aga,
5. Dokara hadži-Mustafa,
6. Pinjo hadži-Muhammed-aga,
7. Bedelen, Trampa hadži-Hafiz za Halilbašića ženu,
8. Binnefs, Andelib hadži-Mustafa...,
9. Kreštalica hadži-Mustafa,
10. Debbagčija hadži-Mustafa,
11. Bedelen, Salata hadži-Salih za Hadži-Kapetana,
12. Kazzaz hadži-Abdi za Uzuni-zade Mehmed-efendiju,
13. Kujumdži hadži-Hafiz za Talića Ahmed-aga,
14. Baščaršu... imam hadži-Mustafa za majku Merhemi-zade...
15. Debbag-džamije hadži-muezzin za sestru Merhemi-zadeta
16. Stupar hadži-Abdi za sestru Merhemi-zadeta
17. Binnefs, Mutevelli hadži-Asim-bega sluga...
18. Bedelen, Ekmić hadži-Salih za Buzadži Jamak-Ibrahima,
19. Gojadži Hadži za majstora,
20. Binnefs, Mandra hadži-Ibrahim,
21. Pinjo terzija hadži-Ibrahim,
22. Bakalović hadži-Muhammed,
23. Mumdžić hadži-Mustafa,
24. Bedelen, Sohta hadži-Osman za Travić Ahmed-aga,
25. Hadži-Sadi za kćer Ramića Salih-age,
26. Selim Alemdar-oglu hadži-Muhammed za ženu Hadži-Kapetana,
27. Duboković hadži-Mustafa za Dubokovića...
28. Binnefs, Tutundži Dertlija hadži-Muhammed,
29. Bulbulović hadži-Mustafa

۸۷ تاریخچه جانب حجازه حجاج مسلمین عزیمت
بیور مشلر

VII) "(12)87. krenuli su prema Hidžazu hadžije muslimani":

1. Binnefs, Hasib-zade hadži-Salih-aga
2. Puška hadži-Abdi,
3. Potogić hadži-Salih,
4. Tutundži Zildžo hadži-Muhammed,
5. Tuzlo hadži-Hafiz,
6. Mumdži hadži-Mustafa,
7. Kajmak hadži-Ahmed-aga,
8. Bakalić hadži-Salih,
9. Hadži-Memiš-oglu hadži-Hasan,
10. Derviš hadži-Zulfo,
11. Bedelen, Stupar hadži-Abdi za ženu Telegrafčije,
12. Iz bolnice Hadži-Sohta za Javerim-oglu,
13. Krečar hadži-Salih za Kajmak Mula-Saliha,
14. Ekmić hadži-Salih za ... Salih-aga

Među 85 "binnefs" hadžija bilo je: 15 aga (trgovci ili posjednici), 1 beg, 1 vojnik (mulazim) i 1 sluga; ostalo su zanatlije ili manji posjednici. Među 63 "bedel-ile" hadžija bilo je po zanimanju: šejhova 4, hafiza 3 i sohta (učenika medresa) 1. Ostali su zanatlije ili siromašniji posjednici. Nekoliko "bedel-ile" hadžija obavili su hadž više puta. Stupar hadži-Abdullah je obavio hadž 6 puta, Salata hadži-Salih 5 puta, Kazzaz hadži-Abdi 4 puta, Hadži-Fettah-ogli hadži-Sadullah 4 puta, Selim Alem-dar-zade hadži-Muhammed 4 puta, Lojo hadži-Salih 3 puta, Krečar hadži-Salih 3 puta; po dva puta obavili su hadž: Trampa hadži-Hafiz, Pita hadži-Bekir, Halladž hadži-Abdi, Ekmić hadži-Salih, Kumbar hadži-Mustafa i Zulfić hadži-Hafiz.

Nekoliko prezimena su slavenskog podrijetla i pokazuju zanimanje dotičnog hadžije ili porodično zanimanje. Ta prezimena i ona kod čijih imena nema riječ "aga" daju naslutiti da su to bili zanatlije, a imena s riječju "aga" da su bili trgovci, ili jeničarske age. Prezimena koja pokazuju zanimanje su: Abadži, Bakkal, Bičakči, Bojadži, Čizmadži, Debbagdži, Halladž, Hamamdži, Kazzaz, Kestendži, Kujundži, Krečar, Kolar, Nakkaš, Sarač, Tellal, Tomrukči, Tutundži, Stupar, Zvonar, Voščar. Većina ovih prezimena su kasnije dobila nastavak "ić" ili "ević — ović" odbacujući turski nastavak "zade" ili "ogli" ukoliko su ranije imala npr. Bičakčić, Čizmedžić, Kazandžić, Kestendžić, Kujundžić, Hamamdžić, Hasečić, Halačević, Muftić, Tuzlić, Saračević, Hadžimemišević, Hadžifetahović, Lazović. Neka prezimena su imala i tada naš nastavak "ić" npr. Agić, Bakalić, Džinović, Galović, Bakalović, Hamzić, Kreševljaković, Zildžić, Zulfić. Prezimena: Zvonar, Voščar, Kolar, Stupar, Krečar, Salata, Trampa, Lojo, Pita, Sloboda, Ščeta, Mandra, Kajmak, Puška, Pinjo, Kreštalica, Anđelib, Dokara, Burek, Slino, Mandžo, Čoso, Tiro, Krpo, Puhalo, Tujsuz, Kumbar, Kislak, Grđo, Sudžuka, Jakro, pokazuju posebna zanimanja ili specifične osobine pojedinaca, što im je vjerovatno, kasnije zbog česte upotrebe zamijenilo ili postalo prezime. Mnoga od ovih prezimena danas se ne čuju zbog izumiranja porodica ili tih zanimanja npr. Tutundži, Lojo, Tomrukči, Jakro, Dokara, Anđelib, Kurev, Tojsuz, Kumbar, Zvonar, Voščar.

SUMMARY

MULA MOHAMMED MESTVICA'S MEDŽMUA WITH A SPECIAL REVIEW TO ITS REGISTER OF PILGRIMS

Mula Mohammed Mestvica (died in 1864), poet and calligrapher from Sarajevo, left among other of his works one Medžmua (notebook) of various contents. The Medžmua is kept in Oriental Institute in Sarajevo. At some blank pages of it somebody recorded later the names of pilgrims from Sarajevo in the years 1281—1287 (1865—1871). The author of this article presented this register of pilgrims, separately of those who had gone to pilgrimage for themselves, then of those ones who had gone for somebody else (and apart for every indicated year). The index is interesting for more reasons: number of pilgrims from Sarajevo in the indicated years is presented, their social structure and profession is cited too. It is especially interesting that many of them are cited by their surnames which points, among other things, to the families which died out till now.